

תוכן עניינים

הקדמה למהדורה הראשונה מאת כב' השופטת (בדימוס) אלה מירז, סגנית נשיא בית-משפט השלום חיפה - שופטת בית-משפט לענייני משפחה	1
פרק א': מבוא	3
1. כללי	3
2. ביטול מתנה מחמת טעות או פגם אחר וחובת תוס-הלב	5
פרק ב': מהות המתנה	9
1. כללי	9
2. הכשרות לתת מתנה	10
3. מתנה של קטין	10
4. מתנה של חסוי	11
5. מתנה של תאגיד או חברה	12
6. הכשרות לקבל מתנה	13
7. מתנה לקטין	13
8. מתנה לעובר	14
9. מתנה לתאגיד	15
10. "הקניית נכס שלא בתמורה"	16
11. עסקת מכר או עסקת מתנה - ההבדלים	20
12. "מתנה יכול שתהיה בויתורו של הנותן או במחילתו"	22
13. על-פי הטענה, המשך קבלת דמי השכירות על-ידי המשיבה לאחר מות המנוח מהווה מתנה אסורה לפי סעיף 8(ב) לחוק. ואולם, טענה זו לוקה בשניים: ראשית, לא הונחה כל תשתית ראייתית לכך כי מדובר במתנה, היינו "הקניית נכס שלא בתמורה". המדובר בהוראה במסגרת הסכם ממון בין בני זוג, הכולל הוראות שונות והתחייבויות הדדיות שונות של הצדדים	24
14. תוקפם של הסכמים משנת 2013 שבמסגרתם המשיבה והמערערת שכנגד, בהיותה בגיל מתקדם, העניקה במתנה שני נכסי מקרקעין לילדים של חבריה; ובפרט השאלה אם היא גמרה בדעתה להתקשר בהסכמים אלה	32
15. תביעה לביטול הסכם מתנה לאחר שמקבלת המתנה נרשמה כבעלים - התביעה נדחתה	45
16. הבטחה זו לתת לו את הדירה במתנה לא גובתה בכתב או בהחלטה של החברה המשותפת, ובהתאם לדין על התחייבות לתת מתנה שלא הושלמה ברישום חל חוק המתנה ואין בה כדי להקנות בעלות	46
פרק ג': מתנה לאלתר	47
1. כללי	47
1.1 הדין	47

47	1.2 כללי
50	1.3 הסכם מתנה למראית עין
57	2. הקניית נכס מקרקעין
58	3. סעיף 2 לחוק המתנה ודיני חוזים
61	4. נטל הראיה
71	5. חשבון בנק משותף
6	6. בעת הקניית נכס מאדם למשנהו, וכאשר ברור כי אין מדובר במתנה, מתקיימת חזקה כי הנכס הועבר אל הנעבר בנאמנות
82	7. בפסיקה יושמה הגישה התומכת בהחלת דוקטרינת השפעה הבלתי-הוגנת גם על מקרים של הענקות חד-צדדיות ומתנות
82	פרק ד': חזקת הסכמה
89	פרק ה': תנאים וחובים - מתנה הניתנת בתנאי או בחיוב
91	1. כללי
92	2. מתנה שבצידה חיוב
92	3. קביעת החיוב בכתב או בעל-פה
92	4. מעמדו של החיוב שבצד המתנה
94	5. מתנה על-תנאי - תנאי מתלה ותנאי מפסיק
128	6. נטל ההוכחה ורמת ההוכחה
128	7. סעיף 4 לחוק המתנה וסעיפים 43, 44 ו-45 לחוק הירושה
130	8. סעיף 4 לחוק המתנה וסעיף 37 לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969
130	9. התנהגות מחפירה של מקבל המתנה
132	10. עסקת מתנה וסעיף 42 לחוק הירושה
137	11. הלוואה או מתנה - נטל ההוכחה
	פרק ו': התחייבות לתת מתנה, דרישת הכתב והתנהגות מחפירה
141	1. כללי
146	2. דרישת הכתב
	3. זכות החזרה של נותן המתנה הינה אישית ואיננה עוברת למנהל העזבון או יורשיו
160	4. חזרה מההתחייבות - שינוי מצב לרעה ומשמעות הוויתור
161	5. התנהגות מחפירה
170	6. הליך פשיטת רגל - פקודת פשיטת הרגל וחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי
172	6.1 כללי
172	6.2 מתנת מרמה
172	6.3 ביטול מתנה
172	6.4 נקודת ההשקה של סעיף 96 לפקודת פשיטת הרגל (טרם ביטולה) עם חוק המתנה
173	

6.5	בקשת נושה לבית-המשפט וחזקת חדלות פירעון בבקשת נושה -
178	סעיפים 109 ו-110 לחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי
179	7. בר-רשות במשק חקלאי
179	8. ייפוי-כוח בלתי-חוזר משמעותו וויתור על הזכות לבטל התחייבות למתן
183	מתנה, בהתאם למשמעות סעיף 5(ב) לחוק המתנה
187	9. סיווג תצהיר הויתור כמתנה
189	10. חזרה ממתנה עקב אי-מילוי תנאיה
192	11. העברת משק חקלאי כמתנה
192	12. האם יש בהתנהגות מחפירה של הנתבעת כדי להביא לביטול זכותה של
193	האחרונה כבת ממשיכה?
194	13. זכויות "בן ממשיך" וסילוק יד במקרקעין
195	14. הסכם או מתנה להענקת זכויות "בן ממשיך"
198	15. "התנהגות מחפירה" וביטול מתנה
198	16. לאחר קבלת אישורים מטעם צדדים שלישיים מושלמת המתנה שניתנה
202	לבן ואין ההורים יכולים לחזור בהם ממתנה זו
202	17. מתנה שלא הושלמה - חזרה מן ההתחייבות
202	18. גם במתנה שהושלמה, קיים תנאי מפסיק מכללא בדמות חובת כיבוד אב
206	ואם
206	19. האם רשאית התובעת לעתור לביטול חתימתה על המסמכים לפיהם
206	העבירה לבנה זכויות במשק חקלאי - מתנה
207	20. ביטול התחייבות למתן מתנה
208	21. התחייבות ליתן מתנה - ביטולה
210	22. בקשה לביטול הסכם המתנה שהעניקה האם לאחד מילדיה על-ידי בן
210	אחר
211	23. הסכם למתן הזכות של "בן ממשיך" - הסכם מתנה
230	24. חזרת אם ממתנה
251	25. מתנה שהושלמה לא ניתן לחזור ממנה
251	26. ניתן לקבוע כי הדעה הדומיננטית בפסיקה ובספרות היא, כי ייפוי-כוח
263	בלתי-חוזר אכן מהווה, ככלל ובהיעדר ראיות אחרות, משום ראיה לויתור
263	של נותן המתנה על זכותו לחזור בו מהתחייבותו, זכות המוקנית לו בסעיף
263	5(ב) לחוק
266	27. האם תצהיר המתנה עליו חתום התובע, מהווה התחייבות לתת מתנה
266	עליה חל סעיף 5 לחוק המתנה, או שמא מדובר במתנה מוגמרת?
271	28. ביטולו של הסכם מתנה בתשלובת עם הוראות חוק המקרקעין
271	29. חתימה על ייפוי-כוח בלתי-חוזר בעסקת מתנת מקרקעין, מהווה ויתור
280	בכתב של נותן המתנה על האפשרות לחזור מהמתנה
280	30. עסקת מתנה הינה חוזה לכל דבר ועניין והיא כפופה לשתי מערכות דינים.
280	בפרשנות הסכם מתנה משקל רב יש לייחס לכוונת ואומד דעתו של
280	הנותן

31.	מהי נקודת המוצא ביחס לחוזה המתנה, להבדיל מחוזה רגיל?.....280
32.	מקום בו לא מתקיימים התנאים הקבועים בהסכם המשבצת ו/או בהוראות הדין, לא רואים בה מתנה שהקנייתה הושלמה, כי אם לכל היותר התחייבות ליתן מתנה.....281
33.	ביטול חוזה מתנה של זכויות בדירת מגורים, בין אח ואשתו ובין אחות הבעל, וזאת בשל היעדר גמירת-דעת הנובעת מלקות קוגניטיבית של נותני המתנה וכן בשל העובדה כי היה על הנתבעת לקבל את אישור בית-המשפט, בהיותה אפוטרופוס למעשה עבור נותני המתנה.....291
34.	הסכם מתנה נגוע בהשפעה בלתי-הוגנת.....299
35.	בדיקת נסיבות עריכת הסכם מתנה מוגמרת וביטול הסכם המתנה.....301
36.	סעיף 5(ב) לחוק המתנה.....304
37.	סעיף 5(ג) לחוק המתנה.....321
38.	האפשרות לחזרה מהתחייבות ליתן מתנה שמורה לנותן בלבד ולא ליורשיו.....358
39.	מאזן ההסתברויות נוטה למסקנה כי האפשרות שהמתנה לא בוטלה סבירה מן האפשרות ההפוכה.....358
40.	במקרה הנדון מדובר בהתחייבות התובע ליתן מתנה לנתבעת - שני הצדדים לא פעלו להשלמת העסקה - התובע לא ויתר על זכותו לחזור בו מההתחייבות - הנתבעת לא הוכיחה כי שינתה את מצבה בהסתמך על ההתחייבות - התביעה התקבלה.....363
369.	פרק ז': דרכי ההקניה.....
1.	כללי.....369
2.	מיטלטלין.....369
3.	מקרקעין.....371
4.	זכות אובליגטורית ביחס למקרקעין.....374
5.	הצהרת רצון לא פורמאלית.....374
387.	פרק ח': ביטול.....
389.	פרק ט': תחילה והוראות מעבר.....
393.	פרק י': המתנה ופעולות משפטיות אחרות.....
1.	שאילה.....393
2.	ערבות.....393
3.	חוזה לטובת צד שלישי.....393
4.	נתינת מתנה לצורך הונאת נושים.....394
5.	עשיית עושר ולא במשפט.....395
6.	מתנה שניתנת לאחד מבני זוג במהלך חיי הנישואין.....395
7.	מתנה לפלוני - אדם לא ידוע.....396
397.	פרק י"א: מיסוי מתנות.....

397.....	1. מיסוי מתנות בפקודת מס הכנסה
397.....	2. מיסוי עסקאות נדל"ן
401.....	3. מס רכישה למתנות בין קרובים
401.....	4. מס ערך מוסף
402.....	5. האם ניתן לבטל מתנה כאשר נותן המתנה נפטר?
403.....	6. סעיף 149 לחוק מיסוי מקרקעין
	פרק י"ב: היחס בין סעיף 5(א) לחוק המתנה לבין סעיף 8 לחוק
405.....	המקרקעין
405.....	1. כללי
406.....	2. הגישה השמרנית
406.....	3. הגישה "המרככת"
407.....	4. גישת "זעקת ההגינות"
409.....	5. האם אובדנו או היעדרו של המסמך בכתב ימנע אפשרות אכיפת תוכנו?
409.....	6. חתימה
409.....	7. האם ייפוי-כוח בלתי-חוזר יכול ליצור התחייבות לעשיית עסקה במקרקעין?
410.....	8. מהו מעמדו של "הסכם מוקדם" או "זכרון-דברים"? אימתי יהפוך הסכם מוקדם לעסקה מחייבת?
411.....	9. האם אסופה של התכתבות יכולה לייצר את התנאים הדרושים לכריתתה של עסקה מחייבת במקרקעין?
411.....	10. אילו תנאים לא ניתן להשלים על-פי החוק והנהוג?
412.....	11. דרישת הכתב בקודקס האזרחי
412.....	12. נכס מקרקעין - דרישת הכתב על-פי סעיף 8 לחוק המקרקעין וסעיף 5 לחוק המתנה
419.....	פרק י"ג: חוק המתנה וחוק הירושה
419.....	1. חוק המתנה וסעיף 8 לחוק הירושה
424.....	2. חוק המתנה וסעיפים 6 ו-7 לחוק הירושה
425.....	3. נכס מקרקעין - האם ניתן כמתנה או האם שייך לעזבון
429.....	4. תוקפו של ייפוי-כוח
430.....	5. משק חקלאי
434.....	6. ביטול עיסקת מתנה בהיותה נוגדת את סעיף 8 לחוק הירושה
445.....	7. מתנה ועיסקה עתידית בירושה
449.....	פרק י"ד: דיני המתנה בקודקס האזרחי
453.....	פרק ט"ו: הלכות בתי-המשפט
453.....	1. טענה לביטול הסכם מתנה של נכס מקרקעין שנרשמו בטענה של הונאה
458.....	2. הפרתו של הסכם מתנה על-תנאי

3.	הסכם מתנה על-תנאי שנערך בין הבעל לאישה - תוקפו	467
4.	הסכם מתנה - פתיחת חשבון בנק	477
5.	חזרה ממתנה בשל התנהגות מחפירה	484
6.	ביטולו של ייפוי-כוח בלתי-חוזר למימוש מתנת נכס מקרקעין	497
7.	ביטולו של הסכם מתנה מחמת העובדה כי לא נתמלא תנאי מתלה לנתינתה של המתנה	512
8.	מתנה, חוק המקרקעין וזכויות שביושר	517
9.	מעמדו של מסמך - נספח לצוואה או הסכם מתנה נפרד	528
10.	הסכם מתנה - טענות להסכם שנוזח	537
11.	האם הסכם שקיבל תוקף של פסק-דין הינו הסכם להקניית מתנה או התחייבות למתן מתנה	551
12.	היחס בין הוראות חוק המתנה - סעיפים 6 ו-7 לחוק המקרקעין	559
13.	במקרה דנן המתנה לא הושלמה, היות שהדירה טרם נרשמה ע"ש הנתבעת ולטובתה רשומה הערת אזהרה בלבד ולפיכך עסקינן בהתחייבות לתת מתנה	569
14.	הבטחה זו לתת לו את הדירה במתנה לא גובתה בכתב או בהחלטה של החברה המשותפת, ובהתאם לדין על התחייבות לתת מתנה שלא הושלמה ברישום חל חוק המתנהואין בה כדי להקנות בעלות	569
15.	ניתן לראות בדרך בה נהגו הנתבעים כלפי התובע, בהחזירם לו רעה תחת טובה, אותה "התנהגות מחפירה" שבהתקיימה איבדו את זכותם לקבל את המתנה	570
16.	מתנה שאדם חושב לעצמו לתת אינה מתנה ואינה התחייבות לתת מתנה. על-פי חוק המתנה, מתנה היא הקניית נכס שלא בתמורה. מתנה לאלתר היא "הקניית דבר המתנה על-ידי הנותן למקבל תוך הסכמה ביניהם שהדבר ניתן במתנה" ולא מחשבה חד-צדדית, כך שהדבר לא קרה ב- 30.03.00, וגם לא קרתה התחייבות לתת מתנה באותו מועד, שכן היא טעונה מסמך בכתב	570
17.	בהתאם להוראות סעיף 5 לחוק המתנה התחייבות לתת מתנה טעונה אף היא מסמך בכתב. בהתקיים נסיבות מסוימות המפורטות בסעיף זה, רשאי נותן המתנה לחזור בו מהתחייבותו, אולם דין זה תקף כל עוד מדובר בהתחייבות לתת את המתנה, משעה שניתנה המתנה בפועל הפכה זו לקניינו של המקבל ולא ניתן עוד לבטלה	570
18.	הנתבעת הוכיחה כי מדובר במתנה שהושלמה ולכן לא חל סעיף 5 לחוק המתנה אשר מאפשר לנותן המתנה לחזור בו מהתחייבות למתן המתנה בשל התנהגות "מחפירה" של מקבל המתנה	570
19.	ניתן לחזור מהתחייבות למתנה לפי סעיף 5(ב) ו- (ג) לחוק המתנה. ואולם, זכות זו מוקנית כל עוד לא הושלמה המתנה	571
	פרק ט"ז: חקיקה	573
1.	חוק המתנה, התשכ"ח-1968	573

2. חוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973..... 574